

מקורות

- [1] אלון-מוזס ט ואמדור ל. 2005. פיתוח חקלאות עירונית בישראל. הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים הטכניון. הוגש לתכנית נקודת ח"ן. www.tinyurl.com/urban-agri-Israel
- [2] הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. 2015. לוח 19.8 חקלאות אורגנית (1). www.cbs.gov.il/shnaton66/st19_08.pdf
- [3] חן הרצוג ת, כספי נ, גולד א וורטמן ר. 2016. אבדן מזון והצלת מזון בישראל - הדו"ח הלאומי 2015: היבטים כלכליים, חברתיים סביבתיים. לקט ישראל - בנק המזון הלאומי.
- [4] כך ל ופרדקין צ. 2014. עגבניות מאכל בישראל. סקירה ענפית. החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.
- [5] פורת ר, גרינווט צ ופרידקין צ. 2016. סיכום סקר אבדן ירקות ופרות טריות. משרד החקלאות ופיתוח הכפר. www.tinyurl.com/fruit-veg-lost
- [6] פלטיאל א, ספולקר מ, קורנילנקו א"ת ומלדונדו מ. 2012. תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- [7] Growing tomatoes. 2016. Tomato world production statistics. www.growtomatoes.com/tomato-world-production-statistics.
- [8] Shaltiel-Harpaz L, Gerling D, Graph S, et al. 2015. Control of the Tomato Leafminer, *Tuta absoluta* (Lepidoptera: Gelechiidae) in open-field tomatoes by indigenous natural enemies occurring in Israel. *Journal of Economic Entomology* 34(1): 113-119.
- [9] Talbi R. 2009. The edge-effect of farming on the vegetation density and rodent assemblage of a remnant sandy patch in a hyper-arid environment, Arava Valley, Israel (MSc Thesis). Sde-Boker: Ben-Gurion University of the Negev.
- [10] Tuomisto HL, Hodge ID, Riordan P, and Macdonald DW. 2012. Does organic farming reduce environmental impacts? A meta-analysis of European research. *Journal of Environmental Management* 112: 309-320.

הם שמאיימים על הביטחון התזונתי של ישראל. בהיעדר תמיכה ממשלתית מספקת, ספק אם ניתן יהיה להתפרנס בארץ מחקלאות, כשתנאי הסחר קשים כל כך. לשם השוואה, ממוצע התמיכה הממשלתית בחקלאות במדינות הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכליים (OECD) הוא כ-18% מסך התפוקה החקלאית. בישראל התפוקה היא כ-30 מיליארד ש"ח בשנה, והתמיכה הישירה והעקיפה מסתכמת ב-10% ממנה, היינו כ-3 מיליארד ש"ח. כדי לשמור על רווחיות בענף החקלאות יש להגיע לתמיכה הדומה בשיעורה לזו הניתנת במדינות ה-OECD. תמיכה כזו תאפשר לחקלאים הישראליים לספק את מלוא צריכת הפרות והירקות המקומית, ונוסף על כך גם לייצא מעל ל-20% מהתוצרת, דבר שיעלה את ההכנסות למדינה.

ובכל זאת, **נראה שממשלת ישראל דוגלת בהפרטת החקלאות.** הדבר נכון כמעט לגבי כל ענף חקלאי במדינה. לדוגמה, מגדלי הזיתים מסוגלים לייצר את מלוא הצריכה המקומית של שמן זית, אך כשמדינות אירופה מסבסדות ייצור שמן זית, שמיוצא גם לישראל במחירי היצר, החקלאים הישראליים מפסידים בתחרות. גם בחלב ובבקר הייצור המקומי יכול לענות על כל הביקוש. בתחום מוצרי החלב, הצרכן הישראלי נאמן למוצרים המקומיים. בתחום בשר הבקר, כבר מזמן אין זה כך. השוק מבוסס כיום ברובו על בקר מיובא, לרבות עגלים המיובאים בתנאים קשים מאוסטרליה, אך על פי שהעדר הישראלי מסוגל לספק את מרבית הצריכה המקומית. גם כאן, מדיניות ממשלתית מותאמת הייתה מזילה עלויות, מאפשרת אספקת בקר במחירים הוגנים, ומונעת

הפרטת החקלאות מאיימת על יכולת אספקת המזון העתידית מחקלאות ישראל ללא פגיעה בסביבה

אבשלום (אבו) וילן

מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל
avshalom.vilan@gmail.com

אספקת המזון והביטחון התזונתי הם נושאים קיומיים עבור מדינה כמו ישראל, שנמצאת אחת לכמה שנים במצב מלחמה. הנסיבות הללו מחייבות את ישראל לשמור על עצמאות באספקת תוצרת מזון טרייה ולהחזיק מלאי חירום של גרעינים, אורז, סוכר ושמן, שאינם מייצור מקומי.

המגבלה העיקרית על המשך קיום עצמאות אספקת המזון של ישראל אינה השטח, כמות היבול או האקלים. השטח המעובד בישראל מכובד: כ-3.4 מיליון דונם, ועוד כ-0.7 מיליון דונם מרעה; ישראל היא מהמתקדמות בעולם בפיתוחים טכנולוגיים לחקלאות גם בתנאי מדבר קשים; האקלים במדינת ישראל מתאים לגידולים רבים ומגוונים. ישראל מסוגלת לייצר את כל הירקות והפרות שאוכלוסייתה זקוקה להם, ואף למעלה מכך. צריכת המים בחקלאות היא כ-1.2 מיליארד קוב, מתוכם 500 מיליון קוב מים שפירים והשאר מי קולחים, מי שיטפונות, מים מליחים וכו'. מחיר המים הגבוה, מחסור בידיים עובדות ותשומות יקרות

אך במקום להגיע להבנות על היקף הייצור, כך שתימנע פגיעה באפרוחים שלא לצורך, ובשר עוף לצרכן יימכר במחיר שווה לכל נפש, מעודדת הממשלה תחרות פרועה, שמביאה לסבל מיותר של בעלי חיים ולפגיעה בפרנסתם של מגדלים קטנים.

לסיכום, להוציא דגנים, סוכר ושמנים - חקלאות ישראל יכולה לספק את רוב המזון הדרוש לאוכלוסייתה גם בעשורים הבאים תוך שמירה על הטבע ואיזון מתבקש בין החקלאות לסביבה ירוקה.

לצער, הממשלה הנוכחית ומשרד החקלאות פועלים להפרטת החקלאות, לפירוק התכנון בענפי בעלי החיים, ולפגיעה בכל המוסדות והארגונים החקלאיים, כולל זרועות המחקר והארגון. אם מדיניות ההפרטה תתגשם, עלול להתממש תסריט הבלהות של החקלאים: מספר החקלאים ימשיך לרדת במהירות, הרווחיות תישחק, ועיבוד השטחים יימסר לחברות קבלניות גדולות בבעלותם של טייקונים. מעבר לתוצאה ההרסנית לחקלאות, התוצאה הבלתי נמנעת תהיה פגיעה בהתיישבות, פחות שטחים פתוחים, יותר שיכונים והרבה פחות טבע וסביבה ירוקה.

התעללות מיותרת בבעלי חיים.

ענף הדגים פתוח ליבוא פרוע מסין - כ-83% מהתוצרת מיובאת, ורובה באיכות ירודה. במקום להעלות את שיעור הצריכה המקומית, מנסה הממשלה להוריד למינימום את הייצור המקומי. מעבר לפגיעה במגדלים, הדבר יפגע בחבל ארץ שלם, "עמק המעיינות", שבככות הדגים מרוכזות בו. זהו האזור היחידי בארץ שעופות מים נמצאים בו כל השנה. עם היעלמות הבככות, עלולות להיעלם גם ציפורים אלה מנוף ארצנו.

גם היעדר תכנון ועיכובן של רפורמות פוגע בייצור החקלאי המקומי. בענף ההטלה מעוכבת רפורמה שאמורה לייעל את הענף ולבצע מהפכה בלולי ההטלה: להגדיל את השטח לעופות, לייצר ביצים ככל הנדרש, לבנות לולים חדשים ומודרניים מחוץ למקומות יישוב, להקטין את סכנת המחלות וכו'. אלא שהדבר כרוך בהשקעות, והמדינה ממשיכה לעכב את התכנית הרב-שנתית שסוכמה ולא להקצות את התקציבים הנדרשים. במקום זאת, היא מעדיפה להמשיך ולהטיח במגדלים שהם אינם יעילים. כך גם בענף הפטם: כושר הייצור עולה בהרבה על הביקוש.

חקלאים מקיבוץ גבעת חיים חוגגים את חג העומר (צולם בין 1935 ל-1945) | צילום: אוטו גיל, באדיבות ארכיון גבעת חיים מאוחד, מתוך אתר פיקיוויקי